Regió7, 25/11/26

Puigcerdà, el refugi inspirador de Gaudí on hi podria haver deixat una misteriosa barana

L'arquitecte va fer testament a la capital cerdana el 1911, durant una estada per recuperar-se d'una malaltia, i al Museu Cerdà s'hi conserva una barana modernista que podria haver sortit del seu taller

Escena d'època a l'hotel on es veu la barana / **ARXIU/AJ PUIGCERDÀ**

Antoni Gaudí va deixar a Puigcerdà una part important de la seva història personal i professional. L'arquitecte va passar una temporada a la capital cerdana el 1911 per recuperar-se d'unes febres de Malta i va aprofitar l'estada per fer testament davant del notari Ramon Cantó. Aquell document, que es va perdre en un incendi durant la Guerra Civil, ha tornat a l'actualitat amb la publicació de l'inventari de la seva herència, cent anys després de la seva formalització. El document confirma la voluntat de Gaudí de destinar tots els seus béns a finançar la construcció de la Sagrada Família. La relació de l'arquitecte amb Puigcerdà també té una dimensió artística que es manté com un misteri a la vila: durant la convalescència va estudiar i desenvolupar el projecte de la façana de la Passió i a la vila es conserva una barana modernista que podria haver sortit directament del seu taller. Si fos així, Puigcerdà tindria un tresor.

La història del testament està estretament vinculada amb l'estada de Gaudí a Puigcerdà. L'arquitecte hi va arribar el 1911 per recuperar-se d'unes febres de Malta, una infecció que actualment es coneix com a brucel·losi. El seu metge i amic Pere Santaló li havia recomanat l'aire de muntanya per millorar el seu estat de salut. Durant aproximadament un mes, entre maig i juny, es va allotjar a l'**antic Hotel Europa**, situat a l'actual plaça Cabrinetti que antigament havia estat Plaça Major, i va aprofitar aquell període de repòs per allunyar-se temporalment de l'activitat de Barcelona.

La baranna que podria ser obra d'Antoni Gaudí / **ARXIU/AJ PUIGCERDÀ**

La fragilitat del seu estat de salut també va fer que el seu entorn li aconsellés posar en ordre les seves últimes voluntats. Així, davant del notari Ramon Cantó, va formalitzar el testament que establia el mecanisme dels hereus de confiança. La seva voluntat era que, quan morís, els seus béns es venguessin i els diners obtinguts es destinessin a continuar les obres de la Sagrada Família.

La relació de Gaudí amb Puigcerdà també va tenir una dimensió arquitectònica. Durant aquella estada va tenir temps per estudiar i meditar sobre el projecte de la **façana de la Passió** de la Sagrada Família. L'arquitecte ja havia elaborat una primera proposta a partir del 1892, però durant la convalescència cerdana va aprofundir en la concepció del portal i en va desenvolupar una nova versió.

Un dels seus deixebles, Joan Bergós, va recollir el testimoni de l'arquitecte sobre aquell període, en què va explicar que havia tingut temps per estudiar i meditar el portal. Aquesta relació també ha estat analitzada en estudis posteriors, com el treball d'Armand Puig i Tàrrech *De la creu a la glòria*, publicat el 2019, que aborda la concepció bíblica i arquitectònica de la façana.

Un tram de la barana que va ser restaurada / **ARXIU/AJ PUIGCERDÀ**

La presència de Gaudí a la capital cerdana es recorda amb una **placa commemorativa a l'antic Hotel Europa**, en un racó de la plaça Cabrinetti. La inscripció recorda que l'arquitecte hi va recuperar la salut l'estiu de 1911 i hi va trobar la inspiració per a la façana de la Passió. La placa permet identificar el lloc on va viure durant aquells mesos i reivindicar una etapa poc coneguda de la seva trajectòria.

Una delegació d'experts japonesos visiten Puigcerdà per estudiar la peça

Un altre element que alimenta la vinculació entre Gaudí i Puigcerdà és una **barana de ferro forjat** de factura modernista que forma part del fons del Museu Cerdà. La peça ha estat atribuïda hipotèticament a l'arquitecte o a algun dels artesans que treballaven al seu taller, però fins ara no s'ha pogut acreditar documentalment aquesta autoria. La incògnita es manté oberta des de fa dècades i té una segona qüestió

que també ha generat debat a la capital cerdana: si la barana va pertànyer a l'antic Hotel Europa o a l'Hotel Núria, dos establiments que hi havia a la plaça de Cabrinetti.

La discussió va tornar a agafar força el 2011, arran de la visita a Puigcerdà de **Hiroya Tanaka**, un dels principals experts internacionals en l'obra de Gaudí. L'investigador japonès va arribar a la vila acompanyat d'un grup de periodistes i va reobrir les dues incògnites al voltant de la peça. Alguns testimonis defensaven que havia format part de l'Hotel Europa i que Gaudí l'hauria regalat als propietaris com a mostra d'agraïment pel tracte rebut durant la seva estada de 1911. Altres veïns i antics treballadors dels establiments sostenien, en canvi, que procedia de l'Hotel Núria. També es va plantejar la possibilitat que hagués estat traslladada d'un hotel a l'altre, una hipòtesi que tampoc no s'ha pogut demostrar.

Una noia observa l'actual placa a la façana de l'antic Hotel Europa aquesta setmana / **MIQUEL SPA**

La controvèrsia té l'origen en la mateixa estada de l'arquitecte a Puigcerdà. Gaudí s'hauria guanyat l'amistat dels propietaris de l'Hotel Europa durant la seva convalescència, i d'aquí neix la teoria que la barana podria haver estat un obsequi de l'arquitecte. La manca de documentació, però, impedeix confirmar tant aquesta història com la procedència de la peça. Les declaracions de veïns i d'antics treballadors dels dos establiments han mantingut viu un debat que encara no té una resposta definitiva.

La barana va passar per diferents espais d'emmagatzematge abans de quedar dipositada al fons del Museu Cerdà, dependent de l'Ajuntament de Puigcerdà. La manca d'espai físic a les dependències del museu va obligar els seus responsables a guardar-la en un mas de la població. Anteriorment també havia estat en un altre magatzem fora de Puigcerdà. La peça continua pendent que els experts en puguin determinar l'autoria i el valor patrimonial.

L'Ajuntament de Puigcerdà va impulsar el 2015 la restauració d'un dels tres trams que formaven la barana, amb la col·laboració de la Generalitat. La intervenció va permetre recuperar una peça del patrimoni arquitectònic local, però no va resoldre les dues preguntes que l'acompanyen des de fa anys: si va sortir del taller de Gaudí i si va formar part de l'Hotel Europa o del Núria. La seva incorporació al fons del Museu Cerdà manté viu l'interès per una possible obra de l'arquitecte a la capital cerdana, encara pendent de confirmació.

Una façana de la Passió inspirada a la Cerdanya

La façana de la Passió que es pot contemplar actualment a Barcelona també és fruit d'una evolució posterior. La construcció va començar el 1954, dècades després de la mort de l'arquitecte, i el desenvolupament escultòric va anar a càrrec de Josep Maria Subirachs, que hi va treballar entre el 1987 i el 2002. El projecte de Gaudí, amb les modificacions i els estudis que havia desenvolupat al llarg dels anys, va servir de base per a l'obra. Els experts apunten que Gaudí s'hauia inspirat a Puigerdà a l'hora de fer-ne el disseny.

L'inventari de l'herència que s'ha fet públic ara aporta una nova dimensió a la relació entre Gaudí i Puigcerdà. La vila no només va ser el lloc on l'arquitecte va recuperar-se d'una malaltia i va formalitzar les seves últimes voluntats, sinó també l'escenari d'una etapa de reflexió sobre un dels projectes més emblemàtics de la seva obra. **El testament, la placa de l'Hotel Europa i la barana del Museu Cerdà** són tres elements que mantenen viu aquest vincle pirinenc amb l'arquitecte de la Sagrada Família.

La façana de l'Hotel Europa / **ARXIU/AJ PUIGCERDÀ**

L'actual edifici de l'Hotel Europa / **MIQUEL SPA**

L'inventari, que s'ha incorporat al fons de consulta pública del Col·legi Notarial de Catalunya, es va formalitzar el 12 de novembre de 1926, cinc mesos després de la mort de l'arquitecte. El document recull la declaració dels seus tres **hereus de confiança**, que van transmetre davant de notari la voluntat expressa de Gaudí de vendre tots els seus béns per destinar-ne els diners a les obres del temple barceloní.

Els tres hereus eren el sacerdot Gil Parés, capellà custodi de la Sagrada Família; el metge i amic de l'arquitecte Pere Santaló, i l'arquitecte Domènec Sugrañes, deixeble de Gaudí. Aquesta figura jurídica, pròpia del dret civil català, permetia designar persones de confiança perquè comuniquessin les últimes voluntats del testador. L'inventari revela que el patrimoni de l'arquitecte estava format per dos comptes bancaris amb un total de 2.991,62 pessetes i la casa on residia al Park Güell, valorada en 45.000 pessetes.

El document també incorpora una curiositat històrica: el certificat d'últimes voluntats està signat per **Manuel Azaña**, que aleshores era funcionari del Ministeri de Justícia, una dècada abans de convertir-se en president de la Segona República. L'inventari s'ha convertit en una peça especialment rellevant perquè el testament original, dipositat a la notaria de Puigcerdà, va desaparèixer en un incendi el 1936, durant la Guerra Civil. La documentació publicada és, per tant, la principal font original que permet conèixer el contingut de l'herència i la voluntat que Gaudí havia expressat quinze anys abans de morir.